

Treurigheid rond Josephine Baker

Melancholie is opnieuw maatstaf in de nieuwste solo van John Buijsman. Na 'onder meer 'Angel Eyes' over jazzlegende Chet Baker) en 'Hengst' over een bokser laat hij zich in 'Le Freak' inspireren door het leven van nachtclubster Josephine Baker.

Theater

Annemiek Veelenturf

Wie Josephine Baker zegt, ziet een vrouw met veren voor zich. Een vrouw ook, die pleegkinderen verzamelde. John Buijsman bekijkt haar in 'Le Freak' door de ogen van haar pleegzoon Jean-Claude Baker. Hij is de enige van haar elf aangenomen kinderen die haar achternaam draagt. Jean-Claude heeft zijn eigen nachtclub in New York, 'Chez Josephine', waar hij avond aan avond zijn eigen moeder speelt. „Treurig: een leven gevuld met het nadoen van je moeder,” zegt John Buijsman. „Daarbij: zij maakte furore in het Olympia in Parijs; hij staat in een vervallen club in New York.”

'Le Freak' speelt zich af op de laatste avond van de 'Chez Josephine'. Jean-Claude trekt nog eenmaal zijn diva-jurk aan, terwijl de deurwaarder al in de entree staat om de tent te sluiten. Alleen als Jean-Claude op de bühne zijn moeder probeert te zijn, laat hij iets van zijn gevoelens voor haar zien. Jean-Claude mag zijn leven hebben opgebouwd rond de nagedachtenis van Josephine, hij kan niet verkroppen dat zij hem, net als zijn biologische moeder, heeft verlaten. Het is opnieuw een vat vol treurigheid dat John Buijsman in zijn vierde theatersolo voor het publiek omver schopt.

„Melancholie spreekt me aan. Ik weet niet precies waar het 'm in zit. Ik zie nu eenmaal weinig schoonheid in een miss World. Veel mooier vind ik een ouwe man die aan zijn broek sjort om zijn onderbroek uit zijn bilnaad te trekken.” Wat niet wil zeggen dat nergens een glimlach verborgen zit in 'Le Freak'. Want juist de confrontatie met iets leuks maakt dat iets ergs tenenkrommend wordt. Zoals de aanblik van Jean-Claude - in wezen een lachwekkende vent in een jurk - zijn boosheid juist kracht geeft. „De tegenstelling tussen wat je hoort en wat je ziet, maakt de tragiek,” zegt Buijsman. „Ik zie dat da-

gelijks om me heen, in het echte leven.” Aanvankelijk wist John Buijsman amper van het bestaan van zoiets als theater af. Op z'n veertien haalde zijn moeder hem van school om op kantoor te werken. Dat heeft hij gedaan tot hij 28 was. Via een reeks omtrekkende bewegingen - hij werkte onder meer als theatertechnicus en decorontwerper - ging dan toch die wondere wereld voor hem open. „Ik kan me nog herinneren dat ik in de Rotterdamse Schouwburg John Kraaykamp zag repeteren voor 'King Lear'. Toen wist ik: dit is beter dan film.” Wat 't precies is, die magie, vindt hij

moeilijk te verwoorden. Een poging: „Als ik een hele goede avond heb, weet ik niet meer dat ik speel. Dan vallen tijd, plaats en publiek weg en ga ik als vanzelf. Dat is zó heerlijk.” Na een stilte: „Je moet wel uitkijken dat je jezelf niet verliest. Tenminste: je moet het spel naar je terug kunnen halen. Dan is het lekker: als je het kunt laten gaan, maar het ook naar je toe kunt

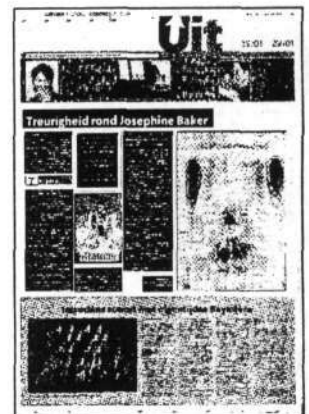
trekken. Als een verlies van controle dat je toch in de hand weet te houden.” Hij maakt een vergelijking met jazz-musici. „Die zetten aan het begin van een optreden een noot in en nemen je vervolgens mee op reis. Met onbekende bestemming.”

De Gamma-reclame, typetje Hank bij TV Rijnmond, Ferry in de Vara-comedy 'Ben zo terug', Dr. Doolittle in de VPRO-jeugdserie 'Loenatik' (nu ook als film), op de Parade met Orkater, als muzikant in Het Groot Niet Te Vermijden. En binnenkort ook nog eens in een speelfilm over de Rotterdamse marathon én met het theatergezelschap Oostpool in 'Gelogen Gedachte'. Buijsman doet veel én heel gevarieerd.

„En ik vind het allemaal leuk. Echt. Je leert er veel van wat je weer voor andere dingen kunt gebruiken. Neem die spotjes voor de Gamma. Daar draait het allemaal om techniek. Alles moet precies op tijd. We doen die filmpjes zó vaak over. Wat ik daar oppik over timing, kan ik weer heel goed op het toneel gebruiken. En wat ook handig is van veel verschillende dingen doen: je zit nooit zonder werk. Dat is voor een freelancer ook belangrijk.”

Want zijn solo's mogen dan artistiek scoren - hij kreeg de Albert van Dalsumprijs voor 'Angel Eyes' - geld leveren ze niet op. Ook niet aan subsidie trouwens. Voor 'Le Freak' werd hem steun geweigerd door zowel het Fonds voor de Podiumkunsten als de Rotterdamse Kunststichting. „Dan denk ik: ze kunnen de tyfus krijgen. Ik doe het wel zelf. En met hulp van Paul Feld en Jeroen Kriek van Growing Up In Public, van muzikant Keimpe de Jong en de mensen van de Rotterdamse Schouwburg rooi ik het dan toch wel.” Al lijkt de belangstelling aan te trekken, veel publiek heeft John Buijsman in het theater nooit getrokken. De avond nadat hij de Albert van Dalsumprijs kreeg, trof hij negentien man in de zaal. Hij wijt dat aan de tijdgeest.

„Kijk naar de populariteit van de musical: het lijkt erop dat de mensen slechts prettig bezig gehouden willen worden. Maar misschien komt

het ook doordat ik raar theater maak. Want 'Le Freak' is dan formeel een solostuk, op het toneel is de muziek mijn tegenspeler. Muziek móet erbij. Als Keimpe de Jong die tenor aan z'n bek zet, word ik al week. Ik hoop dat ik zelf, als ik speel, ook als muziek klink."

Stadsschouwburg (Blauwe Zaal) Utrecht, wo 22 en do 23 jan 20.30 uur.

vrijdag 22 november 2002

Jean-Claude nog eenmaal in jurk

Melancholie is opnieuw maatstaf in de nieuwste solo van John Buijsman. Na 'Dodo' (1995, over een vrijgezel in nood), 'Angel Eyes' (1998, over jazzlegende Chet Baker) en 'Hengst' (2001, over een bokser) laat de Rotterdamse theaterman zich in *Le Freak* inspireren door het leven van nachtclubster Josephine Baker. „Dit stuk gaat héél erg over in de steek gelaten worden”, zegt John Buijsman. „Een gevoel dat iedereen wel kent.”

Wie Josephine Baker zegt, ziet een vrouw met veren voor zich. Een vrouw ook, die pleegkinderen verzamelde. John Buijsman bekijkt haar in *Le Freak* door de ogen van haar pleegzoon Jean-Claude Baker. Hij is de enige van haar elf aangenomen kinderen die haar achternaam draagt. Jean-Claude heeft zijn eigen nachtclub in New York, Chez Josephine, waar hij avond aan avond zijn eigen moeder speelt. „Treurig: een leven gevuld met het nadoen van je moeder”, zegt John Buijsman. „Daarbij: zij maakte furore in het Olympia in Parijs; hij staat in een vervallen club in New York.”

Le Freak speelt zich af op de laatste avond van de Chez Josephine. Jean-Claude trekt nog eenmaal zijn diva-jurk aan, terwijl de deurwaarder al in de entree staat om de tent te sluiten. Alleen als Jean-Claude op de Bühne zijn moeder probeert te zijn, laat hij iets van zijn gevoelens voor haar zien. Jean-Claude mag zijn leven hebben opgebouwd rond de nagedachtenis van Josephine, hij kan niet verkroppen dat zij hem, net als zijn biologische moeder, heeft verlaten. John Buijsman, tevreden: „Het publiek tijdens de try-outs kreeg het enorm benauwd.” Het is opnieuw een vat vol treurigheid dat John Buijsman in zijn vierde theatersolo voor het

publiek omver schopt. „Melancholie spreekt me aan. Ik weet niet precies waar het 'm in zit. Ik zie nu eenmaal weinig schoonheid in een miss World. Veel mooier vind ik een ouwe man die aan zijn broek sjort om zijn onderbroek uit zijn bilnaad te trekken.” Wat niet wil zeggen dat nergens een glimlach verborgen zit in *Le*

Freak. Want juist de confrontatie met iets leukers maakt dat iets ergs tenenkrommend wordt. Zoals de aanblik van Jean-Claude - in wezen een lachwekkende vent in een jurk - zijn boosheid juist kracht geeft. „De tegenstelling tussen wat je hoort en wat je ziet, maakt de tragiek”, zegt Buijsman. „Ik zie dat dagelijks om me heen, in het echte leven.”

Aanvankelijk wist John Buijsman amper van het bestaan van zoiets als theater af. Op z'n veertiende haalde zijn moeder hem van school om op kantoor te werken. Dat heeft hij gedaan tot hij 28 was. Via een reeks onttrekkende bewegingen - hij werkte onder meer als theater-technicus en decorontwerper - ging dan toch die wondere wereld voor hem open. „Ik kan me nog herinneren dat ik in de Rotterdamse Schouwburg John Kraaykamp zag repeteren voor 'King Lear'. Toen wist ik: dit is beter dan film.”

Wat het precies is, die magie, vindt hij moeilijk te verwoor-

den. Een poging: „Als ik een hele goede avond heb, weet ik niet meer dat ik speel. Dan vallen tijd, plaats en publiek weg en ga ik als vanzelf. Dat is zó heerlijk.”

Na een stilte: „Je moet wel uitkijken dat je jezelf niet verliest. Tenminste: je moet het spel naar je terug kunnen halen. Dan is het lekker: als je het kunt laten gaan, maar het ook naar je toe kunt trekken.” Hij maakt een vergelijking met jazz-musici. „Die zetten aan het begin van een optreden een noot in en nemen je vervolgens mee op reis. Met onbekende bestemming.” De Gamma-reclame, typetje Hank bij TV Rijnmond, Ferry in de Vara-comedy 'Ben zo terug', Dr. Doolittle in de VPRO-jeugdserie 'Loenatik' (nu ook als

film), op de Parade met Orkater,

als muzikant in Het Groot Niet Te Vermijden. En binnenkort ook nog eens in een speelfilm over de Rotterdamse marathon én met het theatergezelschap Oostpool in 'Gelogen Gedachte'. Buijsman doet veel én heel gevarieerd.

„En ik vind het allemaal leuk. Echt. Je leert er veel van wat je weer voor andere dingen kunt gebruiken. Neem die spotjes voor de Gamma. Daarin draait het allemaal om techniek. Alles moet precies op tijd. We doen die filmpjes zó vaak over. Wat ik daar oppik over timing, kan ik weer heel goed op het toneel gebruiken. En wat ook handig is van veel verschillende dingen doen: je zit nooit zonder werk. Dat is voor een freelancer ook belangrijk.”

Want zijn solo's mogen dan ar-

tistisch scoren - hij kreeg de Albert van Dalsumprijs voor 'Angel Eyes' - geld leveren ze niet op. Ook niet aan subsidie trouwens. Voor *Le Freak* werd hem steun geweigerd door zowel het Fonds voor de Podiumkunsten als de Rotterdamse Kunststichting. „Dan denk ik: ze kunnen de tyfus krijgen. Ik doe het wel zelf. En met hulp van Paul Feld en Jeroen Kriek van Growing Up In Public, van muzikant Keimpe de Jong en de mensen van de Rotterdamse Schouwburg rooi ik het dan toch wel.” Al lijkt de belangstelling aan te trekken, veel publiek heeft John Buijsman in het theater nooit getrokken. De avond nadat hij de Albert van Dalsumprijs kreeg, trof hij negentien man in de zaal. Hij wijt dat aan de tijdgeest. „Kijk naar de populari-

teit van de musical: het lijkt erop dat de mensen slechts prettig

bezig gehouden willen worden.”
 „Maar misschien komt het ook
 doordat ik raar theater maak.
 Want *Le Freak* is dan formeel
 een solostuk, op het toneel is de
 muziek mijn tegenspeler. Mu-
 ziek móet erbij. Als Keimpe de
 Jong die tenor aan z'n bek zet,
 word ik al week. Ik hoop dat ik
 zelf, als ik speel, ook als muziek
 klink.”

Annemiek Veelenturf

*Le Freak van John Buijsman, met
 muziek van Keimpe de Jong, tekst
 van Paul Feld en regie van Paul Feld
 en Jeroen Kriek, is gisteravond in de
 Rotterdamse Schouwburg in pre-
 mière gegaan. Donderdag (28 nov.)
 is de voorstelling te zien in de Stads-
 schouwburg in Middelburg, aan-
 vang 20.00 uur.*

Josephine Baker door de ogen van haar pleegzoon

VK, 23-11-2002

Aftakeling is een andere vorm van bloei

Theater

Le Freak door John Buijsman, tekst:
Paul Feld, muziek: Keimpe de Jong, regie:
Jeroen Kriek en Paul Feld, Rotterdamse
Schouwburg 21 november. Tournee.

John Buijsman is gek op verval en onttakeling. Er zit geen greintje sadisme, leedvermaak of lijkenpikkerij in zijn voorstellingen over de mens die de top van de berg al lang is gepasseerd. Het is voor hem een andere vorm van bloei en schoonheid, waar geen minachting past, maar pure bewondering.

Op deze manier zagen we bij hem al eerder jazztrompettist Chet Baker voorbijkomen en een bokser die total loss geslagen werd door Mohammed Ali. Nummer drie in de rij van beschadigde mensen is Josephine Baker. Zij werkte zich op uit de hoek waar de racistische klappen vallen in het Zuiden van de VS tot de internationaal aanbeden showvrouw vol zwarte erotiek. Waarna natuurlijk de onvermijdelijke neergang volgde.

Haar verhaal wordt verteld en uitgebeeld door Jean Claude, een van Josephines elf aangenomen kinderen, de enige van de multi-etnische 'Rainbow Tribe' die ook de achternaam van zijn moeder heeft gedragen. De twee hadden een bizarre verhouding, met Jean Claude in de rol van huisdier. Op het podium hielp hij Josephine bij haar strip-act en hij diende als kruik in bed als zij zonder minnaar zat. In zijn biografie heeft hij stevig op zijn pleegmoeder afgegeven.

Toch is zij zijn enige claim for fame. In een New Yorkse nachtclub op 42nd Street doet hij na de dood van zijn moeder de Josephine Baker-act, inclusief de dans in bananenrokje, totdat de deurwaarder de tent komt sluiten. Hij mag nog één avond spelen. Het wordt een avond vol nostalgie, verwijten en frustratie. Dat zijn stemmingen waar een goede saxofonist wel raad mee weet. Keimpe de Jong is zo'n saxofonist. Hij doet bovendien nog een schitterende aankondiging voor Josephine, die maar niet komt opdagen. Haar motto was ten slotte: *Fuck the rules*.

Paul Feld heeft een tekst geschreven die Buijsman dwingt om regelmatig te switchen van de vrouwelijke Jean Claude naar de vrouwenrol die hij in zijn verlopen nachtclub speelt. Daar komt Buijsman goed uit, zeker de eerste minuten als we Jean Claude in zijn kleedkamer zien prutsen met sigaretten en make up en wanneer hij de verbale strijd aangaat met de deurwaarder, die het laatste beetje van de droom uiteen laat spatten.

De tekst is echter niet zo extreem als zijn vorige muziektheatervoorstellingen, waardoor Buijsman emotioneel minder ver hoeft te gaan. Dat is jammer, want wanneer Buijsman tot op de bodem gaat is hij op zijn allerbest. Maar deze kritiek is vergelijkbaar met het verwijt dat Ajax na een prachtige wedstrijd krijgt dat het maar met 6-1 heeft gewonnen en niet met 10-0.

Patrick van den Hanenberg

De naweëen van Josephine Baker

theater • recensie
Max Smith

Voorstelling: Le Freak. Co-productie van Blanke Peer, Growing Up in Public en Produktiehuis Rotterdam. Tekst: Paul Feld. Vertolkers: acteur John Buijsman en musicus Keimpe de Jong. Gezien: 21/11 (première), Rotterdamse Schouwburg. Te zien o.m.: 7/12, LAKtheater, Leiden.

Voor een pikante show met veel bloot, glitter en glamour moet je niet bij 'Le Freak' zijn. Al wordt er naar Josephine Baker gerefereerd, die in chique uitgaansgelegenheden van onder meer Parijs en Berlijn een geadoreerde superster was. In zijn muzikale solo-voorstelling kenschetst John Buijsman haar met enkele typerende voorvallen in haar leven. Tegelijkertijd speelt hij Jean Claude Baker, een van haar vele inmiddels volwassen geworden adoptiekinderen. Hij heeft een nachtclub in New York, waar hij avond aan avond verkleed als Josephine Baker haar vroegere shownummers imiteert. Is dit op zichzelf al een teken van artistieke bloedarmoede, in tal van opzichten bevaart hij bovendien niet de beste herinneringen aan zijn pleegmoeder. Volgens zijn getuigenis kan ze echt een sekreet zijn. In de voorstelling is het de laatste show, want de tent is failliet.

Er zit nog een derde motief in 'Le Freak', geschreven door Paul Feld. Het stuk is door hem en Jeroen Kriek geregisseerd. Beiden maken deel uit van de Utrechtse theaterfirma Growing Up in Public. 'Le Freak' handelt tevens over de tragiek inherent aan het acteursschap: eenzaamheid is de keerzijde van de roem en het gros van het publiek heeft liever amusement dan kunst.

Dit gelaagde gegeven speelt

zich af in een kleine, sleetse nachtclub met de toeschouwers als bezoekers. En met een denkbeeldige politiemann, die op de door de deurwaarder geconfisqueerde inboedel moet letten. Hij representeert de overheid, de subsidiegever, die weinig van theater begrijpt. John Buijsman stapt regelmatig uit zijn rol om hem via de microfoon tekst en uitleg te geven. De voorstelling begint in de kleedkamer, achter de schminktafel, waar een gespannen Jean Claude Baker het een en ander over Josephine Baker vertelt en het stuk eindigt met een zogenaamde black-out, waardoor hij als een acteur die finaal vastgelopen is niet meer weet waar hij het zoeken moet. Hoe paniekeriger hij zich gedraagt, hoe komischer het publiek dat vindt. Leuk, maar in wezen net zo intriest is het gedeelte, waarin hij in de rol van een oude Josephine Baker met bril op en lachwekkend verkleed als ananas iets uit haar glorieertijd nadoet.

John Buijsman kruipt geen enkele maal -zoals dat heet- volkomen in de huid van zijn personages, maar blijft dicht bij zichzelf. Daardoor krijgt de anekdotiek een veel algemenere betekenis. Van enige glamour is er aan het eind helemaal niks te bespeuren, zoals hij daar als een lulletje rozenwater in zijn zwarte onderkieren staat.

Zoals al eerder is gebleken bij zijn vorige veelgeprezen solo's, waaronder 'Angel Eyes' over de jazzgrootheid Chet Baker en 'Hengst' over de bokskampioen Henry Cooper, kan John Buijsman het tragi-komische in ogenschijnlijk eenvoudig spel trefzeker laten aanvoelen. Dat gebeurt ook nu weer, waarbij hij aan multi-instrumentalist Keimpe de Jong een gedreven muzikale begeleider heeft.

'Le Freak' ademt vergane glorie

Nachtclubzangeres Josephine Baker was verslaafd aan aandacht. Een zwarte diva die de wereld aan haar voeten kreeg door haar kleren uit te trekken. En om in die schijnwerpers te blijven, dulde ze geen enkele concurrentie. Zelfs niet van haar vele pleegkinderen die haar in eerste instantie juist de nodige extra aandacht hadden opgeleverd.

Geen wonder dat Jean Claude Baker, een van Josephine Bakers pleegkinderen, zo'n verwarde indruk maakt. Tenminste, als we de interpretatie van acteur John Buijsman en schrijver Paul Feld in de voorstelling 'Le Freak' mogen geloven. In deze solo neemt de stiefzoon niet alleen zijn eigen

Voorstelling: 'Le Freak'; tekst: Paul Feld; regie: Paul Feld en Jeroen Kriek; spel: John Buijsman; muziek: Keimpe de Jong; gezien: Rotterdamse Schouwburg te Rotterdam.

leven onder de loep, maar ook dat van zijn pleegmoeder. Het stuk begint aan de vooravond van het faillissement van Jean Claude New Yorkse nachtclub, waar hij nog eenmaal de vergane glorie van zijn stiefmoeder doet herleven. Alseerbetoon, maar bovenal om met zijn eigen verleden af te rekenen.

In handen van John Buijsman verandert Jean Claude Baker in een grotere dramaqueen dan zijn moeder. Gekleed in een enorm foute ochtendjas, met nog foutere sieraden weet hij niet of hij zijn moeder nu moet haten of juist

op handen moet dragen. Buijsman zet een man neer die vooral heel erg in de war is. Helaas dreigt het publiek af en toe ook de draad kwijt te raken, doordat Buijsman het ene moment als Jean Claude op het toneel staat, dan weer als Josephine Baker en het volgende moment als Jean Claude die Josephine Baker speelt. En daar voegt hij dan ook nog eens John Buijsman de acteur aan toe. De voorstelling kan het hebben, maar om de grenzen duidelijk te houden, zou de acteur het iets scherper kunnen aansnijden.

'Le Freak' helde tijdens de

premièreavond bovendien nogal over naar de dramatische kant met hier en daar een voorzichtige glimlach. En dat terwijl het publiek op de klompen kon aanvoelen dat er nog een flink aantal komische noten te kraken viel. Daarbij hoeft de tragiek van de voorstelling overigens geen gevaar te lopen. Humor werkt in veel gevallen juist dramaversterkend. Het goede nieuws is dat het allemaal aanwezig is in 'Le Freak'. Waarschijnlijk is het een kwestie van de premièrezenuwen afschudden en gewoon lekker gaan spelen. Als John Buijsman die balans weet te vinden, trakteert hij zijn publiek op een aangename voorstelling.

Esther Kleuver

De Telegraaf, maandag 25 nov. 2002

Trefzekere 'Josephine Baker'

Rotterdam

Voor een pikante show met veel bloot, glitter en glamour moet je niet bij 'Le Freak' zijn. Al wordt er naar Josephine Baker gerefereerd, die in chique uitgaansgelegenheden van onder meer Parijs en Berlijn een geadoreerde superster was. In zijn muzikale solo-voorstelling kenschetst John Buijsman haar met enkele typerende voorvallen in haar leven. Tegelijkertijd speelt hij Jean Claude Baker, een van haar vele inmiddels volwassen geworden adoptiekinderen.

Hij heeft een nachtclub in New York, waar hij avond aan avond verkleed als Josephine Baker haar vroegere shownummers imiteert. Is dit op zichzelf al een teken van artistieke bloedarmoede, in tal van opzichten bewaart hij bovendien niet de beste herinneringen aan zijn pleegmoeder. Volgens zijn getuigenis kan ze echt een sekreet zijn. In de voorstelling is het de laatste show, want de tent is failliet.

Er zit nog een derde motief in 'Le Freak', geschreven door Paul Feld. Het stuk is door hem en Jeroen Kriek geregisseerd. Beiden maken deel uit van de Utrechtse theaterfirma Growing Up in Public. 'Le Freak' handelt tevens over de tragiek inherent aan het acteurschap: eenzaamheid is de keerzijde van de roem en het gros van het publiek heeft liever amusement dan kunst.

Dit gelaagde gegeven speelt zich af in een kleine, sleetse nachtclub met de toeschouwers als bezoekers. En met een denkbeeldige politiemann, die op de door de deurwaarder geconfisqueerde inboedel moet letten. Hij representeert de overheid, de subsidiegever, die weinig van theater begrijpt. John Buijsman stapt regelmatig uit zijn rol om hem via de microfoon tekst en uitleg te geven.

De voorstelling begint in de kleedkamer, achter de schminktafel, waar een gespannen Jean Claude Baker het een en ander over Josephine Baker vertelt en het stuk eindigt met een zogenaamde black-out, waardoor hij als een acteur die finaal vastgelopen is niet meer weet waar hij het zoeken moet. Hoe paniekeriger hij zich gedraagt, hoe komischer het publiek dat vindt. Leuk, maar in wezen net zo intriëus is het gedeelte, waarin hij in de rol van een oude Josephine Baker met bril op en lachwekkend verkleed als ananas iets uit haar gloriëtijd nadoet.

John Buijsman kruipt geen enkele maal - zoals dat heet - volkomen in de huid van zijn personages, maar blijft dicht bij zichzelf. Daardoor krijgt de anekdotiek een veel algemenere betekenis. Van enige glamour is er aan het eind helemaal niks te bespeuren, zoals hij daar als een lulletje rozenwater in zijn zwarte onderkleden staat.

Zoals al eerder is gebleken bij zijn vorige veelgeprezen solo's, waaronder 'Angel Eyes' over de jazzgrootheid Chet Baker en 'Hengst' over de bokskampioen Henry Cooper, kan John Buijsman het tragi-komische in ogenschijnlijk eenvoudig spel trefzeker laten aanvoelen. Dat gebeurt ook nu weer, waarbij hij aan multi-instrumentalist Keimpe de Jong een gedreven muzikale begeleider heeft.

Max Smith

Le Freak. Tekst: Paul Feld. Regie: Paul Feld en Jeroen Kriek. Vertolkers: acteur John Buijsman en musicus Keimpe de Jong. Co-productie: Blanke Peer, Growing Up in Public en Produktiehuis Rotterdam. Premiere: Rotterdamse Schouwburg 21 nov. Tournee: o.m. Theater de Kloostertuin Woerden 30 nov en Stadsschouwburg Utrecht 22 en 23 jan.

Agora:

'Le Freak' van John Buijsman

DRUTEN - Het Agora Theater brengt (vanavond) woensdag 15 januari om 20.30 uur een optreden van de acteur JOHN BUIJSMAN met het stuk 'Le Freak'. Een nu al door pers en publiek bejubeld stuk over Josephine Baker. John Buijsman is bij het grote publiek bekend door de tv-serie en film 'Loenatik' en als de brave buurman van de Gamma reclame. Nu in een heel bijzondere theaterbelevenis.

John Buijsman is een fantastische acteur en theatermaker. Steeds weer maakt hij wonderbaarlijk mooie theaterjuweeltjes om van te watertanden. 'Le Freak' is de derde muziektheatervoorstelling van John Buijsman rond een eigentijdse mythische persoonlijkheid. Voor 'Angel

Eyes' van Jules Deelder (1999) stond de Amerikaanse jazzjunky Chet Baker model. In 'Hengst' van Paul Feld (2001) bokste Buijsman als de Britse kampioen Henry Cooper een strijd op leven en dood met Mohammed Ali. Met 'Angel Eyes' won Buijsman de Albert van Dalsumprijs 1999. In beide programma's toonde hij met veel humor en tragiek de haat-liefdegevoelens van een witte coryfee voor zijn veel succesvollere zwarte concurrenten (Charlie Parker; Miles Davis en Mohammed Ali). In 'Le Freak' gaat het om Josephine Baker. De rollen zijn omgedraaid. Hierin geen witte macho als ster van de show, maar een zwarte diva uit het fameuze en infame cabaret van Berlijn en Parijs. Afkomstig uit het racistische zuiden van Amerika (St.

Louis, Mississippi) wist zij haar minderwaardige status uit te buiten en met weergaloze strip-, dans- en clownacts de wereld aan haar voeten te brengen. Opnieuw rijst een mythe uit de goot in een wervelende revue. John Buijsman speelt in de sliptstream van Josephine Baker met tekst van Paul

Feld en muziek van Keimpe de Jong. Regie: Jeroen Kriek en Paul Feld. 'Le Freak' is een coproductie van de theatergroepen De Blanke Peer en Growing Up In Public.

De naweën van Josephine Baker in 'Le Freak'

Voor een pikante show met veel bloot, glitter en glamour moet je niet bij *Le Freak* zijn. Al wordt er naar Josephine Baker gerefereerd, die in chique uitgaansgelegenheden van onder meer Parijs en Berlijn een superster was. In zijn muzikale solo-voorstelling kenschetst John Buijsman haar met typerende voorvallen in haar leven. Tegelijkertijd speelt hij Jean Claude Baker, een van haar vele volwassen geworden adoptiekinderen. Hij heeft een nachtclub in New York, waar hij avond aan avond verkleed

als Josephine Baker haar vroegere shownummers imiteert. Is dit op zichzelf al een teken van artistieke bloedarmoede, ook bewaart hij niet de beste herinneringen aan zijn pleegmoeder. Het is voor hem de laatste show, want de tent is failliet.

Er zit nog een derde motief in *Le Freak*, geschreven door Paul Feld. Het stuk is door hem en Jeroen Kriek geregisseerd. Beiden maken deel uit van de Utrechtse theaterfirma *Growing Up in Public*. *Le Freak* handelt tevens over eenzaamheid als de keerzijde van de roem en het gros van het publiek dat liever amusement heeft dan kunst. Het begint in de kleedkamer waar een gespannen Jean Claude Baker het een en ander over

Josephine Baker vertelt en eindigt met een zogenaamde black-out.

Zoals al is gebleken bij zijn veelgeprezen solo's, waaronder *Angel Eyes* over Chet Baker en *Hengst* over de bokskampioen Henry Cooper, kan Buijsman het tragi-komische in ogenschijnlijk eenvoudig spel trefzeker laten aanvoelen.

Dat gebeurt ook nu weer, waarbij hij aan multi-instrumentalist Keimpe de Jong een gedreven muzikale begeleider heeft. *Le Freak* is nog te zien 11 januari Chassé Breda, 16 januari Schouwburg Tilburg en 29 januari in het Koningstheater Den Bosch.

Max Smith

John Buijsman belicht het leven van de pleegzoon van Josephine Baker

De tragiek van een vent in een jurk

Door Annemiek Veelturf

ROTTERDAM – Melancholie is opnieuw maatstaf in de nieuwste solo van John Buijsman. Na *Dodo* (1995, over een vrijgezel in nood), *Angel Eyes* (1998, over jazzlegende Chet Baker) en *Hengst* (2001, over een bokser) laat de Rotterdamse theaterman zich in *Le Freak* inspireren door het leven van nachtclubster Josephine Baker. „Dit stuk gaat héél erg over in de steek gelaten worden”, zegt John Buijsman. „Een gevoel dat iedereen wel kent.”

Wie Josephine Baker zegt, ziet een vrouw met veren voor zich. Een vrouw ook, die pleegkinderen verzamelde. John Buijsman bekijkt haar in *Le Freak* door de ogen van haar pleegzoon Jean-Claude Baker. Hij is de enige van haar elf aangenomen kinderen die haar achternaam draagt. Jean-Claude heeft zijn eigen nachtclub in New York, *Chez Josephine*, waar hij avond aan avond zijn eigen moeder speelt. „Treurig: een leven gevuld met het nadoen van je moeder”, zegt John Buijsman. „Daarbij: zij maakte furore in het Olympia in Parijs; hij staat in een vervallen club in New York.”

Le Freak speelt zich af op de laatste avond van de *Chez Josephine*. Jean-Claude trekt nog eenmaal zijn diva-jurk aan, terwijl de deurwaarder al in de entree staat om de tent te sluiten. Alleen als Jean-Claude op de bühne zijn moeder probeert te zijn, laat hij iets van zijn gevoelens voor haar zien. Jean-Claude mag zijn leven hebben opgebouwd rond de nagedachtenis van Josephine, hij kan niet verkroppen dat zij hem, net als zijn biologische moeder, heeft verlaten. John Buijsman, tevreden: „Het publiek tijdens de try-outs kreeg het enorm benauwd.”

Het is opnieuw een vat vol treurigheid dat John Buijsman in zijn vierde theatersolo voor het publiek omver schopt. „Melancholie spreekt me aan, haalt hij zijn schouders op. „Ik weet niet precies waar het 'm in zit. Ik zie nu eenmaal weinig schoonheid in een miss World. Veel mooier vind ik een ouwe man die aan zijn broek sjort om zijn onderbroek uit zijn bilnaad te trekken.”

Wat niet wil zeggen dat nergens

een glimlach verborgen zit in *Le Freak*. Want juist de confrontatie met iets leuks maakt dat iets ergs tenenkrommend wordt. Zoals de aanblik van Jean-Claude – in wezen een lachwekkende vent in een jurk – zijn boosheid juist kracht geeft. „De tegenstelling tussen wat je hoort en wat je

ziet, maakt de tragiek, zegt Buijsman. „Ik zie dat dagelijks om me heen, in het echte leven.”

Aanvankelijk wist John Buijsman amper van het bestaan van zoiets als theater af. Op z'n veertiende haalde zijn moeder hem van school om op kantoor te werken. Dat heeft hij gedaan tot hij 28 was. Via een reeks omtrekkende bewegingen – hij werkte onder meer als theatertechnicus en decorontwerper – ging dan toch die wonderse wereld voor hem open.

„Ik kan me nog herinneren dat ik in de Rotterdamse Schouwburg John Kraaykamp zag repeteren voor *King Lear*. Toen wist ik: dit is beter dan film.”

Wat het precies is, die magie, vindt hij moeilijk te verwoorden. Een poging: „Als ik een hele goede avond heb, weet ik niet meer dat ik speel. Dan vallen tijd, plaats en publiek weg en ga ik als vanzelf. Dat is zó heerlijk.”

Na een stilte: „Je moet wel uitkijken dat je jezelf niet verliest.

Tenminste: je moet het spel naar je terug kunnen halen. Dan is het lekker; als je het kunt laten gaan, maar het ook naar je toe kunt trekken. Als een verlies van controle dat je toch in de hand weet te houden.” Hij maakt een vergelijking met jazz-musici. „Die zetten aan het begin van een optreden een noot in en nemen je vervolgens mee op reis. Met onbekende bestemming.”

De Gamma-reclame, typetje Hank bij TV Rijnmond, Ferry in

de VARA-comedy *Ben zo terug*, Dr. Doolittle in de VPRO-jeugdserie *Loenatik* (nu ook als film), op de Parade met Orkater, als muzikant in *Het Groot Niet Te Vermijden*. En binnenkort ook nog eens in een speelfilm over de Rotterdamse marathon én met het theatergezelschap Oostpool in *Gelogen Gedachte*. Buijsman doet veel én heel gevarieerd.

Timing

„En ik vind het allemaal leuk.

Echt. Je leert er veel van wat je weer voor andere dingen kunt gebruiken. Neem die spotjes voor de Gamma. Daarin draait het allemaal om techniek. Alles moet precies op tijd. We doen die filmpjes zó vaak over. Wat ik daar oppik over timing, kan ik weer heel goed op het toneel gebruiken. En wat ook handig is van veel verschillende dingen doen: je zit nooit zonder werk. Dat is voor een freelancer ook belangrijk.”

Want zijn solo's mogen dan artistiek scoren – hij kreeg de Albert van Dalsumprijs voor *Angel Eyes* – geld leveren ze niet op. Ook niet aan subsidie trouwens. Voor *Le Freak* werd hem steun geweigerd door zowel het Fonds voor de Podiumkunsten als de Rotterdamse Kunststichting. „Dan denk ik: ze kunnen de tyfus krijgen. Ik doe het wel zelf. En met hulp van Paul Feld en Jeroen Kriek van *Growing Up In Public*, van muzikant Keimpe de Jong en de mensen van de Rotterdamse Schouwburg rooi ik het dan toch wel.”

Tijdgeest

Al lijkt de belangstelling toe te nemen, veel publiek heeft John Buijsman in het theater nooit getrokken. De avond nadat hij de Albert van Dalsumprijs kreeg, trof hij negentien man in de zaal. Hij wijt dat aan de tijdgeest. „Kijk naar de populariteit van de musical: het lijkt erop dat de mensen slechts prettig bezig gehouden willen worden.”

„Maar misschien komt het ook doordat ik raar theater maak. Want *Le Freak* is dan formeel een solostuk, op het toneel is de muziek mijn tegenspeler. Muziek móet erbij. Als Keimpe de Jong die tenor aan z'n bek zet, word ik al week. Ik hoop dat ik zelf, als ik speel, ook als muziek klink.”

John Buijsman

– *Le Freak*. Onder meer te zien op woensdag 27 november in De Kring in Roosendaal, 28 november in de Stadsschouwburg in Middelburg, 11 januari in het Chassé Theater in Breda, 16 januari in de Schouwburg in Tilburg en 1 februari in de Nobelaer in Etten-Leur.

